

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) [34, 35, 36] ในการค้นหาคำตอบ รวบรวมข้อมูลโดยข้อมูลจากเวทีระเบียน สื่อออนไลน์ และเทคนิคการสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลภายในตัวมากอย่างเฉพาะเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เกิดแผลที่เท้า หมายถึง บุคคลที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และเข้ารับบริการในคลินิกสุขภาพเท้า ศูนย์สุขภาพเมือง โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลกมากกว่า 1 ครั้ง โดยได้รับการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดแผลที่เท้าอยู่ในระดับ 3 และลักษณะของแผลแบ่งตามเกณฑ์ของ Wagner Wound Classification [37] (ภาคผนวก ค) อยู่ในระดับ 2 โดยไม่นำระยะเวลาของการเกิดแผลเข้ามาเกี่ยวข้อง จำนวน 12 ราย

2. ผู้ให้บริการคลินิกสุขภาพเท้า หมายถึง แพทย์, พยาบาล, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และนักกายภาพบำบัด ประจำคลินิกสุขภาพเท้า ศูนย์สุขภาพเมือง โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก จำนวน 1 ราย

3. ผู้ดูแล หมายถึง บุคคลที่ใกล้ชิดและดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีแผลที่เท้าอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ญาติ เพื่อนบ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น จำนวน 2 ราย

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. กฎเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือก (Inclusion criteria)

1.1 ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เข้ารับบริการในคลินิกสุขภาพเท้า ศูนย์สุขภาพเมือง โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลกมากกว่า 1 ครั้ง ภายในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา และมีแผลที่เท้า โดยได้รับการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดแผลที่เท้าอยู่ในระดับ 3 (ภาคผนวก ข) และลักษณะของแผลแบ่งตามเกณฑ์ของ Wagner Wound Classification อยู่ในระดับ 2

1.2 แพทย์, พยาบาล, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และนักกายภาพบำบัดประจำคลินิกสุขภาพเท้า ศูนย์สุขภาพเมือง โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก

1.3 ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีแผลที่เท้า ที่เข้ารับการตรวจ คลินิกสุขภาพเท้า ศูนย์สุขภาพเมือง โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก

2. กฎเกณฑ์และวิธีการในการคัดออก (Exclusion criteria)

2.1 ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้าเกณฑ์การวินิจฉัยกลุ่มอาการทางจิตเวช

2.2 ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังของระบบตา, ไต, หลอดเลือดสมอง

เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการเข้าถึงข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ประกอบด้วย เวชระเบียน แบบประเมินการตรวจเท้า และสื่อออนไลน์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interviews) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เลือก ประกอบด้วย

2.1 การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีแผลที่เท้า 2 กลุ่ม

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีแผลที่เท้า 4 คนพยาบาล 1 คน และผู้ดูแล 2 คน

2.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observations) ในช่วงเวลาให้บริการของคลินิกสุขภาพเท้า 5 ครั้ง โดยประเด็นที่สังเกตเป็นกระบวนการในการสื่อสารในการให้ความรู้ในเรื่องการดูแลเท้า และทักษะในการทำหัตถการต่างๆ

ประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่

1. บริบทและภูมิหลังของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีแผลที่เท้า หมายถึง ข้อมูลทั่วไป เหตุการณ์และสาเหตุ รวมถึงผลต่อคุณภาพชีวิตภายหลังการเกิดแผลของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

2. การบริหารจัดการระบบ รูปแบบและจุดเด่นการให้บริการของคลินิกสุขภาพเท้าในการสนับสนุนการดูแลตนเองของผู้ป่วยแผลเบาหวานที่เท้า หมายถึง บทบาทในการบริหารจัดการระบบ และสนับสนุนการดำเนินงานของทีมคลินิกสุขภาพเท้าที่เป็นหลักสำคัญในการบริการด้านการสนับสนุนการดูแลตนเองภายหลังการเกิดแผลของผู้ป่วยโรคเบาหวาน

3. การดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานภายหลังเข้ารับบริการที่คลินิกสุขภาพเท้า แรงสนับสนุนทางสังคม และความคาดหวังต่อระบบการให้บริการของคลินิกสุขภาพเท้า หมายถึง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้วยตนเองภายหลังการเกิดแผลโรคเบาหวานและเข้ารับบริการที่คลินิกสุขภาพเท้า และแรงสนับสนุนทางสังคมที่ช่วยในการดูแลผู้ป่วย รวมถึงความต้องการของผู้ป่วยที่ควรได้รับการให้บริการของคลินิกสุขภาพเท้า

4. ปัญหาในการพัฒนาระบบบริการของคลินิกสุขภาพเท้า หมายถึง ปรากฏการณ์ที่ทำให้การดำเนินงานของคลินิกสุขภาพเท้าขาดความต่อเนื่อง ซึ่งมีผลต่อการให้บริการผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีแผลที่เท้า

แผนการดำเนินงาน เริ่มจากขั้นตอนการเตรียมการ การเก็บข้อมูล และการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่ เดือนสิงหาคม พ.ศ.2551-พฤษภาคม พ.ศ.2552

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลหลักตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอผลงานศึกษา กล่าวคือ ในการขอความร่วมมือเป็นผู้ให้ข้อมูลโดยความสมัครใจ รวบรวมรายชื่อกลุ่มประชากร และคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลและแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และขออนุญาตดำเนินการด้วยวาจา (Verbal consent) แต่ละบุคคลก่อนสัมภาษณ์ การบันทึกเสียงการสนทนา การรักษาความลับด้วยการทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย การนำข้อมูลไปอภิปรายหรือพิมพ์เผยแพร่จะกระทำในภาพรวมเฉพาะการนำเสนอทางวิชาการโดยไม่เปิดเผยผู้ให้ข้อมูล ในระหว่างการทำวิจัย ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการให้ข้อมูล มีสิทธิที่จะไม่ตอบ และสามารถบอกยุติและขอข้อมูลกลับคืนได้ตลอดเวลา และใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยมาจัดทำเป็นระบบหาความหมาย ความเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่รูปแบบในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละรายจะเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ นำมาเรียบเรียง และจำแนกเนื้อหาของคำตอบออกเป็นประเด็นต่างๆ ตามแนวทางวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน และการสอบทานความเที่ยงตรงของข้อมูลโดยวิธีการแบบสามเส้า (Triangulation)

1. ผู้วิจัยทำการวิจัยสร้างข้อสรุปในระดับใดระดับหนึ่ง โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่แต่ละกลุ่มแนวคิด และทำการสังเคราะห์ข้อมูล ทำการเชื่อมโยงข้อสรุปย่อยต่างๆ
2. การจัดกลุ่มข้อมูล หาความคล้ายคลึงของข้อมูล นำข้อมูลมาเปรียบเทียบ แสดงความเหมือนหรือคล้ายกัน
3. การจำแนกประเภทข้อมูลขึ้นกับการให้ความหมายสิ่งนั้น
4. การตีความข้อมูล โดยการตีความหมายข้อมูลที่มีอยู่ ทำความเข้าใจข้อมูล เพื่อสร้างข้อสรุปใหม่และนำผลการวิเคราะห์นี้ไปสร้างเป็นข้อสรุป